

**BØRNERÅDETS
BØRNE
UNGE
PANEL**

Teenagere og alkohol

November 2003

Børnerådet

1. FORORD	3
2. RESUME	4
3. TEENAGEKULTUR OG ALKOHOL	5
AT SKABE SIN EGEN HISTORIE - IDENTITET	5
VENNER OG FORÆLDRE	5
MEDIERNES ROLLE	5
USIKKERHED	5
RAPPORTENS OPBYGNING	6
4. FORBRUG	7
ALKOHOLDEBUT	7
HVOR MEGET OG HVOR OFTE DRIKES DER?	8
HVORFOR DRIKES ALKOHOL?	9
HVAD DRIKES DER	10
HOLDNINGER TIL ALKOHOL	10
OPSUMMERING.....	12
5. FORÆLDRE OG ALKOHOL	13
BETYDNINGEN FOR ALKOHOLFORBRUG	13
FORÆLDRE SOM ROLLEMODEL	14
BØRNEENS SYN PÅ FORÆLDRENS ROLLE	15
OPSUMMERING.....	17
6. SOCIALE OMGIVELSER	18
HVEM DRIKKER DE MED	18
AT DRIKKE ALENE	18
ALKOHOL EN DEL AF DET SOCIALE SAMVÆR	19
KAMMERATERNES ALKOHOLFORBRUG	20
HVOR DRIKES DER	22
OPSUMMERING.....	22
7. OVERORDNET KONKLUSION	23
8. METODE APPENDIKS	24
9. LITTERATURLISTE	25

1. Forord

Europamesterskaber er som regel noget, der kan skabe en fælles begejstring i den danske befolkning. Der er dog særlig et Europamesterskab som i stedet for jubel har skabt rynkede pander og bekymring i Danmark. Bekymring i sundhedssektoren hos lærere og undervisere og blandt forældre til teenagebørn. Bekymringen gælder vores Europamesterskab i unges alkoholforbrug. I løbet af 90'erne viste internationale undersøgelser, at danske teenagere og unge drak mere og oftere alkohol end unge i andre europæiske lande.

Hører vi ikke dagligt om det, og er det ikke allerede undersøgt grundigt kunne man måske indvende. Jo vi hører meget om problemet, men det synes ikke som om vores viden, sætter sig igennem med gode resultater. De unge virker ret uanfægtede af de voksnes debat. Forklaringen kunne være at der kun sjældent høres unge stemmer i diskussionen. Og at de kampagner der forsøger at ændre de unges adfærd alt for ofte taler ned til de unge – fra et voksenperspektiv.

I de fleste undersøgelser om unge og alkohol hører vi udelukkende om børnenes og de unges forbrug. Og fokus er rettet mod skadevirkninger og risici. Men kendsgerningen er at alkohol af langt de fleste mennesker opleves at have positive sider. Ellers ville salget af god rødvin næppe have det omfang det har. Vi kan ikke negligere at unge også har fokus på mulighederne i øl og vin, præcis som deres forældre, og hvis vi ønsker at diskutere med de unge om alkohol, må vi respektere deres tanker også.

Børnerådet ønsker med denne rapport at sætte fokus på de unges perspektiv og give dem en platform i debatten om alkohol, så de kan sætte ord på, hvordan de oplever alkohol og hvordan alkohol er en del af deres virkelighed.

Børnerådet deler ønsket om at hæve alderen for unges alkoholdebut vi vil også arbejde for at flere drikker mindre. Men vi mener ikke den forebyggende indsats, i form af kampagner vil lykkes før vi går i dialog med de unge selv. De gælder os alle som forældre og det gælder ansvarlige myndigheder. Den gode nyhed er nemlig at de unge faktisk forventer at vi er tilstede og stiller krav. Både forældre og myndigheder.

Denne rapport gør os alle lidt mere kloge om hvorfor de unge drikker. Hvori består magien. Og rapporten giver os også ny viden om 13åriges tanker, og hvad der kan holde dem fra et stort forbrug, når de bliver lidt ældre. Børnerådet håber rapporten kan blive til inspiration for alle som beskæftiger sig med forebyggende arbejde med rusmiddelforskning eller blot er tæt på børn og unge i dagligdagen.

Klaus Wilmann
Formand for Børnerådet

2. Resume

Teenagere i Danmark har i de senere år været kendt for at være Europamestre i at drikke alkohol. Denne rapport forsøger at give 7. klasse elevers syn på dem selv og alkohol.

Fakta fra undersøgelsen

- 4 ud af 10 7. klasses elever har endnu ikke haft deres alkoholdebut – det vil sige drukket en hel genstand
- over 90 % af teenagerne i 7. klasse har smagt alkohol.
- 48 % af teenagerne vil helst drikke alkopops, når de drikker alkohol
- Deltagerne i undersøgelsen tror, at deres kammerater drikker mere end de reelt gør
- Drengene ønsker i langt højere grad end pigerne, at forældrene skal opsætte klare retningslinjer for, hvor meget der må drikkes.

Teenageres forbrug

Man kan spore et stigende antal teenagere, som ikke har haft deres alkoholdebut før de bliver 13 år. De fleste har ikke specielt positive holdninger til alkohol, men når teenagerne har haft deres alkoholdebut, ser det ud til, at der bliver skabt en positiv attitude omkring alkohol. Teenagerne mener selv de drikker for deres egen skyld, og fordi det smager godt. Men de som ikke drikker nævner, at det også kan skyldes, at man gerne vil se godt ud i andres øjne. Når teenagerne drikker alkohol, er det typisk alkopops som bliver drukket, det er en klar favoritdrik hos teenagerne, især hos pigerne.

Generelt om forbruget kan man spore nogle positive tendenser hos teenagerne i forhold til en forhøjet debutalder og en mindre indtagelse af alkohol, men når man først har haft sin debut sker der en ændring i attituder – fra det skeptiske til det positive.

Forældrenes rolle

Der er ingen tvivl om, at forældrene har en væsentlig rolle at spille i forhold til deres børns alkoholvaner, både som regelsættende, men også som rollemodeller. Det er ikke en rolle, som forældrene skal være bange for at påtage sig, da et stort flertal af teenagerne klart giver udtryk for, at forældrene skal være med til at tage de beslutninger, der handler om alkohol. Drengene vil gerne have nogle faste retningslinjer, mens pigerne langt hellere vil vejledes og tale med forældrene om det, så de kan føle sig som en del af beslutningsprocessen.

De sociale omgivelser

En konklusion på teenagere, alkohol og de sociale omgivelser må være, at man oftest er blandt forældrene og venner, når man drikker alkohol. Når man ikke har haft sin alkoholdebut er der en tendens til at mene, at alkohol ikke behøver at være en del af det sociale liv. Men når man har haft sin alkoholdebut, anser man i langt højere grad alkohol som en naturlig del af ungdomskulturen. Der er en tendens til at tro, at teenagere drikker mere end hvad denne undersøgelse viser, at de rent faktisk gør. Teenagerne vurderer ikke jævnaldrende særligt positivt, når de er fulde, men samtidig vil man gerne hjælpe sin ven, hvis vennen er fuld og ikke helt kan klare situationen eller er blevet syg af alkohol.

3. Teenagekultur og alkohol

”... Jeg drikker ikke alkohol nu, men det at drikke alkohol er jo en del af det at være ung, så hvis du om 2 år spørger mig om jeg drikker alkohol, vil jeg helt sikkert sige ja...” (Michael, 14 år)

Ovenstående citat viser, at der blandt nogle teenagere er en forventning om, at alkohol er en del af det at være ung. Teenageårene kan for mange være lidt uoverskuelige, fordi man i disse år skal begynde at tage stilling til områder af livet, som man ikke tidligere beskæftigede sig med. Det kan være områder som, identitet, det andet køn, uddannelse osv. I teenageårene begynder en proces, hvor man selv skal begynde at navigere igennem livet. I det følgende vil der kort blive præsenteret fire faktorer, som forskere generelt mener, er med til at præge teenagere.

At skabe sin egen historie - identitet

Tidligere handlede unges identitetsprojekt om at finde ud af, hvem de var. I dag handler det om, hvordan man skaber sig selv. Man nedarver ikke længere en identitet fra sine forældre, man må stå på egne ben. Det betyder, at de valg, man træffer, bliver meget betydningsfulde, da de er med til at forme, hvem man er.

Venner og forældre

Teenagerne er i en periode af livet, hvor de skal forsøge at skabe deres egen historie, derfor kommer vennerne i denne periode til at spille en noget større rolle, når der skal træffes valg. Man er bange for at stå alene i de valg, der skal skabe ens egen historie og samtidig er man ved at distancere sig i forhold til forældrene, men man har dog ikke helt sluppet taget i forældrene.

Mediernes rolle

Samtidig oplever man i medierne, det kan være reklamer, tv-serier, film ungdomsprogrammer etc., at alkohol er en naturlig del af det at være ung. Det billede som medierne skaber af alkohol, får naturligvis indflydelse på, hvordan børn og unge opfatter virkeligheden. Man kan sige, at medierne er med til at skabe et billede af, at alkohol er en del af teenageres virkelighed.

Usikkerhed

At skabe sin egen historie er forbundet med en vis usikkerhed, fordi man ofte kun har sig selv at forholde sig til, når der skal træffes valg. Usikkerheden bliver et vilkår som teenagerne må håndtere, og i den forbindelse kan alkoholen spille en rolle, som Signe siger

”... når man får noget at drikke så tør man mere, ja man bliver på en eller anden måde mere fri” (Signe, 14 år)

De teenagere som indgår i denne undersøgelse går i 7. klasse og er for flertallets vedkommende 13 år. De er først lige begyndt den opdagelsesrejse, som ungdomstiden kan sammenlignes med. Derfor er de måske lidt usikre overfor hvad fremtiden vil bringe.

- de skal til at stå på egne ben
- de ved at alkohol bliver en del af deres liv

- de skal nu til at finde ud af, hvad indholdet af deres ungdomstid skal være.

Det er ud fra denne virkelighed, at Børne- og ungepanelet bevarer spørgeskemaet.

Rapportens opbygning

Rapporten er bygget op omkring 4 hovedtemaer, som på hver deres måde sætter et forskelligt fokus på børn og alkohol. De fire temaer er:

Forbrug

Her vil der komme en kort klarlægning af børnenes forbrug, og nogle af tallene vil blive sammenlignet med lignende undersøgelser, som tidligere er blevet foretaget for at søge en forståelse af, hvordan udviklingen af børns alkoholvaner har været gennem de senere år.

Forældre

Forældrene spiller en central rolle i forhold til børns holdninger og omgang med alkohol. Der vil blive søgt en forståelse af, hvordan børnene oplever forældrenes rolle i forhold til alkohol, og hvordan de ønsker den skal være.

Det Sociale

Vi ønsker med dette perspektiv at klarlægge de sociale omgivelser, hvori man indtager alkoholen. Er det derhjemme hos forældrene, man drikker alkohol, eller er det sammen med vennerne, og hvordan påvirker de sociale omgivelser børnenes alkoholvaner og holdninger.

Et tværgående tema vil være alkoholens magi. For mange børn sker der i teenageårene en udvikling i holdningen til alkohol. Fra at være noget frastødende får alkoholen en magisk aura over sig, når børnene i løbet af teenageårene begynder at eksperimentere med alkohol. Der ønskes en undersøgelse af, hvordan holdningerne til alkohol er blandt elever i starten af 7. klasse.

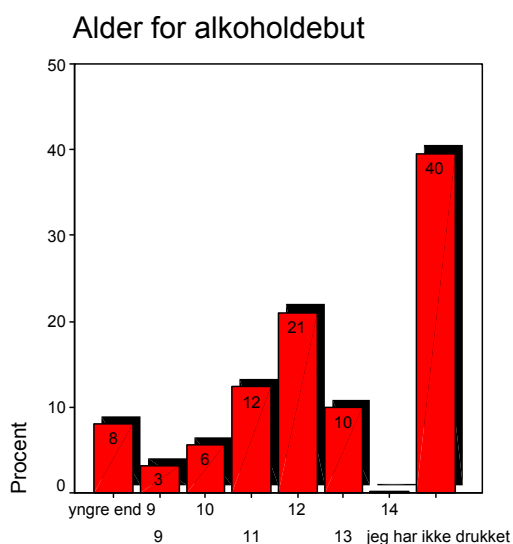
4. Forbrug

ESPAD undersøgelser som er et samarbejde mellem flere forskellige europæiske lande, har i 1995 og 1999 udgivet rapporter, som har sammenlignet europæiske unge og deres alkoholforbrug. De danske unge har i både 1995 og 1999 indtaget førstepladsen m.h.t. forbruget af alkohol.

Sundhedsstyrelsens undersøgelser har dog de seneste to år indikeret, at kurven for de unges alkoholforbrug er ved at knække. Dette bekræfter den seneste HBSC¹ undersøgelse. Blandt de 13-årige ser der ud til at være sket et fald i forbruget, mens forbruget for de 15-årige ligger meget stabilt. Der er altså indikationer på et adfærdsmæssigt skred i forhold til unge og alkohol, når man forholder sig til den gruppe af unge, som denne undersøgelse beskæftiger sig med.

Alkoholdebut

Alkoholdebuten er som oftest defineret som en hel genstand. Det kan naturligvis være vanskeligt for børnene at vide, hvad en hel genstand er. Derfor har vi meget udførligt forsøgt at forklare, hvad en genstand er for at der ikke skulle opstå mistolkninger af spørgsmålet. Det har vist sig, at der er en stor del af teenagerne, som endnu ikke har haft deres alkoholdebut – 39,6 %

Der er 8 % af teenagerne som havde deres alkoholdebut inden de fyldte 9, hvilket må siges at være forholdsvis mange, mens det er i 12 års alderen, at flest har haft deres alkoholdebut

Hvis man ser på, hvordan kønsfordelingen er i forhold til alkoholdebuten, finder man en klar forskel på drenge og pigers alkoholdebut.:

---

¹ HBSC undersøgelsen er en international undersøgelse, som undersøger børns trivsel, Den danske del af undersøgelsen kan læses på www.hbsc.dk

Køn og alder for alkoholdebut

		Alder for alkoholdebut								Total
		ynge end 9	9	10	11	12	13	14	jeg har ikke drukket	
Køn	Dreng	12,2%	4,5%	7,6%	14,3%	17,7%	10,7%	,0%	32,9%	100,0%
	Pige	3,9%	1,7%	3,7%	10,5%	24,6%	9,3%	,2%	46,1%	100,0%
Total		8,1%	3,1%	5,7%	12,4%	21,1%	10,0%	,1%	39,4%	100,0%

Tabel 1
 χ^2 : 0,000

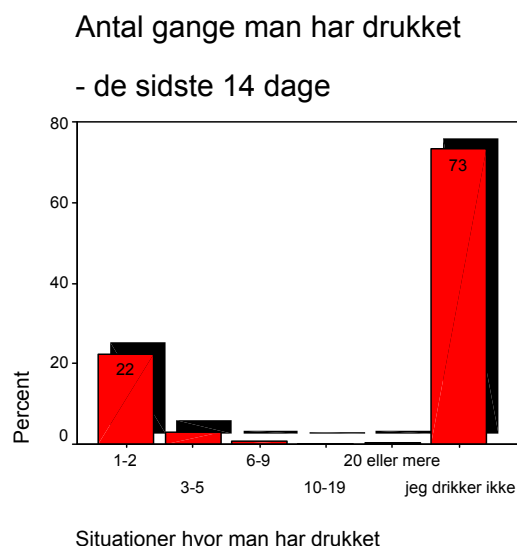
Når man sammenligner med tallene fra ESPAD undersøgelsen i 1999 finder man nogle interessante observationer. På de 4 år som er gået siden den seneste ESPAD undersøgelse, er der sket et markant fald i forhold til andelen af unge som har haft deres alkoholdebut, når de når 12 års alderen². I 1999 var der tale om, at 70 % af drengene havde haft deres alkoholdebut, mens det i denne undersøgelse er 56,3 % af drengene.

Hos pigerne er der tale om et lignende fald, da der i 1999 var 56 % af pigerne, som havde haft deres debut, før de blev 13 år, mens tallet i denne undersøgelse er 44,4 %.

Man kan altså konstatere, at alderen for alkoholdebuten er stigende. Selvom man kan konstatere en faldende tendens er det stadig over halvdelen af alle 12 årige, som har haft deres alkoholdebut.

Hvor meget og hvor ofte drikkes der?

Det kan være vanskeligt for teenagerne at vide, hvornår man har været fuld. Der er 12,1 % som svarer ”måske” til spørgsmålet, om hvorvidt de har været fulde, mens der er 16,6 % der svarer ”ja” og 71,7 % som svarer ”nej”. Et mere interessant spørgsmål er, hvor mange gange de unge har drukket i løbet af de sidste 14 dage. Fordelingen på dette spørgsmål ser således ud.

Figur1

² Årsagen til, at der opereres med 12 års alderen er, at 80 % af medlemmerne børnepanelet stadig er 13 år og dermed kan man ikke med sikkerhed sige, om der er flere, som vil få deres alkoholdebut, mens de er 13 år

Som man kan se af figuren, er der 73 % af børnene i 7. klasse som ikke har drukket alkohol i de sidste 14 dage, mens 22 procent i 1-2 gange har været i en situation de sidste 14 dage, hvor de har drukket alkohol. Der er 5 % der i 3-9 situationer har drukket alkohol.

Alt i alt er der over en fjerdedel af teenagerne som i de 14 dage op til undersøgelsestidpunktet havde drukket mindst en genstand.

De ovenstående observationer af unges alkoholforbrug åbner op for nogle forskellige perspektiver, som relaterer sig til unge og alkohol.

- Hvad er årsagerne til at man drikker alkohol?
- Hvilken betydning har det for holdningen til alkohol, at man har ”prøvet” det?
- Hvordan hænger forældrenes holdninger til unges alkoholforbrug sammen med unges alkoholadfærd?
- Hvilken rolle ønsker de unge, at forældrene skal spille i forhold til alkohol?
- Hvilke ”myter” er der skabt omkring alkohol?

Hvorfor drikke alkohol?

”Jeg gør det kun fordi det smager godt.” (Morten, 13 år)

Teenagerne bliver spurgt om årsagerne til at drikke alkohol, hvis de havde drukket i løbet af de sidste 14 dage og top 3 årsagerne var:

1. Det smager godt
2. For hyggens skyld
3. Havde lyst til det

Et interessant aspekt ved denne ”top 3” liste er, at alle tre ting handler om, at man selv skal have det godt. Man drikker det fordi det smager godt, og dermed indikerer man en form af nydelse. Når man drikker det for hyggens skyld, handler det om, at man rent socialt skal have det godt, når man drikker, fordi man har lyst til det, handler det om at tilfredsstille nogle behov, man oplever. På denne måde hænger det meget godt sammen med de indledende overvejelser omkring hvad der præger teenagekulturen - at det er vigtigt at skabe sit eget projekt.

Man kunne have forventet, at mange af paneldeltagerne drak, fordi de ønskede at slippe fri fra hæmninger, men det er kun 12,6 % som angiver det som en grund til at drikke. Det kan måske hænge sammen med, at det er vigtigt at kunne være sig selv, og det er ikke ”in” at skulle drikke for at være sig selv.

Selvom teenagerne svarer på denne måde, kan der godt være andre opfattelser af, hvorfor teenagere drikker

”Jeg syntes, der er mange på min alder der drikker, men det er nok fordi de tror de er seje” (Trine, 13 år)

Så det kan altså være, at man også drikker alkohol, fordi man gerne vil se godt ud i andres øjne. Dermed kan det at drikke alkohol også handle om ens forhold til andre, og hvordan man ønsker at blive betragtet af andre. Det er ikke sikkert, at det behøver at forholde sig sådan, men det er et interessant aspekt af, hvorfor teenagere drikker.

Hvad drikkes der

Der er ingen tvivl, om hvad teenagerne helst drikker af alkohol. På det punkt er der en klar vinder. 48 % af teenagerne siger, at de helst drikker alkopops. På andenpladsen kommer øl, men det er altså kun 21,2 % som har øl som den foretrukne alkoholiske drik. Det samme billede viser sig, når man ser på sammenhængen mellem køn, og hvad man helst drikker, men der forekommer dog visse forskelle.

Hvad man helst drikker - fordelt på køn

		helst drikker					Total
		øl	vin	spiritus	soft drinks	Andet	
Køn	Dreng	26,2%	7,1%	10,7%	40,8%	15,2%	100,0%
	Pige	16,0%	9,8%	3,9%	55,4%	15,0%	100,0%
Total		21,1%	8,4%	7,3%	48,1%	15,1%	100,0%

Tabel 2
 χ^2 : 0,000

Det viser sig, at det specielt er pigerne som giver alkopops en sikker førsteplads. Et interessant spørgsmål ville være, hvor mange af pigerne, der ville drikke alkohol, hvis alkopops ikke fandtes på markedet. For blandt pigerne er det 55,4 % der angiver alkopops som den foretrukne form af alkohol, mens det kun er 16 % af piger der har øl på andenpladsen. Alkopops minder en del om andre søde drikke, som teenagerne kan få, og dermed bliver overgangen til at drikke alkohol ikke så stor som tidligere, da den i smagen stort set ligner sodavand.

Holdninger til alkohol

Det ser ud til, at holdningerne til alkohol ændrer sig i forbindelse med, at teenagerne eksperimenterer med brugen af alkohol. Forskellene viser sig både, når man sammenligner de unge, som har haft deres alkoholdebut, og dem som ikke har, samt dem som har været fulde, og dem som ikke har været fulde.

Generelt kan man sige, at når teenagerne har ”prøvet” alkohol bliver holdningerne omkring alkohol langt mere positive. Et udmærket eksempel er de associationer, som man får, når man hører ordet alkohol:

Associationer ved ordet alkohol

		Alkoholassocieret				
		Udelukkende positivt	næsten kun positive ting	næsten kun negative ting	Udelukkende negativt	Total
Alkohol debut	Ja	3,5%	41,1%	50,8%	4,6%	100,0%
	nej	2,0%	13,7%	59,3%	24,9%	100,0%
Total		2,7%	26,1%	55,5%	15,7%	100,0%

Tabel 3

χ^2 : 0,000

Som man kan se af tabellen, er der en stærk sammenhæng mellem alkoholdebuten og alkoholassociationer. Det er vanskeligt helt klart at fastlægge, hvad der giver denne ændring i holdninger. En anden variabel, som giver et udmærket billede på de forskellige holdninger til alkohol er, spørgsmålet om i hvor høj grad man mener, at der skal drikkes alkohol, når man er til fest.

Holdning til alkohol ved fester

% within drukket alkohol

		Det er ingen grund til at drikke alkohol, når man er til fest					
		meget enig	enig	hverken eller	uenig	meget uenig	Total
Alkohol debut	Ja	13,5%	18,7%	40,7%	17,3%	9,9%	100,0%
	nej	38,2%	16,6%	26,8%	10,3%	8,2%	100,0%
Total		26,9%	17,5%	33,2%	13,5%	9,0%	100,0%

Tabel 4

χ^2 : 0,000

Som man kan se her, er forskellene ret tydelige. Af de teenagere, som ikke har haft deres alkoholdebut er der 54,8 % som enten er meget enige eller enige i, at der ikke er nogen grund til, at man skal drikke alkohol, når man er til fest, mens tallet er 32,2 % for de teenagere, som har haft deres alkoholdebut.

Det ser altså ud til, at alkoholdebuten har en vis betydning for, hvilken tilgang man har til alkohol og forbruget af alkohol.

Udover at alkoholdebuten giver en række ændrede holdninger om alkohol generelt, ser det ud til, at alkoholdebuten også er med til ændre synet på, hvad alkohol skal bruges til. Af de teenagere, som har haft deres alkoholdebut er 15,2 % enten meget enig eller enig i, at det er godt at drikke alkohol, når man er usikker på sig selv i forbindelse med en fest, mens tallet er på 8,2 % for dem som endnu ikke har haft deres alkoholdebut. 83,8 % af dem som ikke har haft deres alkoholdebut er uenige i ovenstående udsagn, mens tallet er 67,8 % for dem, som har haft deres alkoholdebut.

De ovenstående 3 eksempler viser på en udmærket måde, at alkoholdebuten er med til at ændre synet på alkohol. Før man har haft sin alkoholdebut har langt de fleste teenagere et negativt billede af alkohol. Men efter alkoholdebuten ændrer billedet sig, og de bliver generelt mere positive over

for alkohol og brugen af den, og dermed ser det ud til, at den magiske aura, som findes omkring alkohol begynder at gøre sig gældende, når man har haft sin alkoholdebut.

Opsummering

Man kan spore et stigende antal teenagere, som ikke har haft deres alkoholdebut før de bliver 13 år. De fleste har ikke specielt positive holdninger til alkohol, men når teenagerne har haft deres alkoholdebut, ser det ud til, at der bliver skabt en positiv attitude omkring alkohol. Teenagerne mener selv de drikker for deres egen skyld, og fordi det smager godt. Men de som ikke drikker nævner, at det også kan skyldes, at man gerne vil se godt ud i andres øjne. Når teenagerne drikker alkohol, er det typisk alkopops som bliver drukket, det er en klar favoritdrik hos teenagerne, især hos pigerne.

Generelt om forbruget kan man spore nogle positive tendenser hos teenagerne i forhold til en forhøjet debutalder og en mindre indtagelse af alkohol, men når man først har haft sin debut sker der en ændring i attituder – fra det skeptiske til det positive.

5. Forældre og alkohol

En forklaring på teenagers holdninger til alkohol kan naturligvis ikke udelukkende forklares ud fra alkoholdebuten. Man må formode, at forældres holdninger til alkohol og teenagere vil have en afsmittende effekt på de unges holdninger og adfærd i forhold til alkoholen, hvilket der vil blive søgt en afklaring på i dette afsnit.

forældre mening		
		Valid Percent
Valid	Jeg må ikke drikke	48,3
	Ok at drikke men de bestemmer hvor meget og hvornår	23,9
	Ok at drikke vi bestemmer sammen	9,7
	Ok at drikke jeg bestemmer det hele	1,5
	jeg ved ikke	16,6
	Total	100,0

Tabel 5

Som man kan se af ovenstående tabel, er det kun 1,5 % af forældrene, som ikke er medbestemmende i forhold til alkohol. Men samtidig er der 16,6 % af teenagerne som ikke ved, hvad deres forældres holdning er til deres omgang med alkohol. Der er altså en forholdsvis stor gruppe af forældre, som ikke klart har kommunikeret, hvad de mener om deres børns forhold til alkohol.

Umiddelbart kunne man tro, at denne gruppe af unge i højere grad end andre unge, hvor forældrene er med i beslutningerne omkring alkohol, ville have et stort forbrug af alkohol, da uklarheden omkring reglerne kunne udfordre til, at man selv bestemte, hvor meget man måtte drikke.

Men som man kan se i tabellerne nedenfor viser det sig, at denne gruppes svar i de fleste tilfælde ligger meget tæt op ad svarene fra den gruppe af teenagere, hvor forældrene har bestemt, at de ikke må drikke.

Betydningen for alkoholforbrug

Ikke overraskende har forældrenes holdning betydning for alkohol forbruget

Antal situationer hvor man i løbet af de sidste 14 dage har drukket mindst en genstand

		Antal situationer, hvor man har drukket					Total
		1-2	3-5	6-9	10-19	jeg drikker ikke	
forældre mening	jeg må ikke drikke	15,0%	2,4%	,3%	,0%	82,3%	100,0%
	Ok at drikke men de bestemmer hvor meget og hvornår	29,1%	3,3%	2,2%	,0%	65,4%	100,0%
	Bestemmer sammen	37,4%	4,0%	,0%	1,3%	57,3%	100,0%
	Jeg bestemmer alene	50,0%	25,0%	8,3%	,0%	16,7%	100,0%
	jeg ved ikke	21,4%	1,6%	,0%	,0%	76,2%	100,0%
Total		22,1%	3,0%	,8%	,1%	73,4%	100,0%

Tabel 6

χ^2 : 0,000

Af tabellen kan man se, at de teenagere som drikker mindst kommer fra hjem, hvor forældrene har bestemt, at de ikke må drikke. Man skal dog huske på at gruppen med teenagere, som selv bestemmer, hvor meget der må drikkes, er ganske lille, den udgør som før set kun 1,5 % af alle respondenterne. På trods af det ser der alligevel ud til at være en klar tendens til, at der hvor forældrene går ind og bestemmer, bliver der drukket mindst. En af grundene til, at teenagerne i gruppen med ”ved ikke” er den gruppe med det næstlaveste alkohol forbrug, kan hænge sammen med, at når teenagerne ikke oplever en klar legitimering af at drikke alkohol, vil de hellere vente med at drikke alkohol. En anden forklaring kan også være, at alkohol ikke er et aktuelt tema for den unge, og dermed er det heller ikke noget man har talt om med forældrene.

Tendensen med hensyn til alkoholforbruget er den samme, når man ser på hvem der har været fulde og hvem der har haft deres alkoholdebut. Blandt de 7. klasses elever som selv må bestemme deres alkoholforbrug findes den største andel af både alkoholdebutanter og unge der har været fulde, mens de paneldeltagere som ikke må drikke for deres forældre har den laveste andel af alkoholdebutanter, og unge der har været fulde.

Forældre som rollemodel

At forældrene er rollemodeller for børnene bliver helt klart, når man ser på sammenhængen mellem om teenagerne har set deres forældre fulde, og om hvorvidt man har haft sin alkoholdebut. Hvis man mener at have set sin forældre fulde, er der langt større sandsynlighed for, at man blandt respondenterne har haft sin alkoholdebut, og forbruget er også markant større, end hvis man ikke mener at have set sine forældre fulde.

På denne måde bliver forældrene en rollemodel ikke bare i deres holdninger men også i deres adfærd. Hvis man undersøger tallene lidt nærmere viser der sig, at der også er en sammenhæng mellem, om man har set forældrene fulde og hvordan man oplever forældrenes ”regler”:

Sammenhængen mellem at have set sine forældre været fulde og forældrenes mening om deres børn og alkohol

		forældre mening					
		jeg må ikke drikke	Ok at drikke men de bestemmer hvor meget og hvornår	Ok at drikke vi bestemmer sammen	Ok at drikker jeg bestemmer det hele	jeg ved ikke	Total
Set forældre fulde	ja	42,1%	27,7%	11,4%	2,3%	16,5%	100,0%
	måske	44,4%	29,3%	9,8%	1,5%	15,0%	100,0%
	nej	59,9%	15,5%	7,1%	,4%	17,1%	100,0%
Total		48,3%	24,0%	9,8%	1,5%	16,4%	100,0%

Tabel 7

χ^2 : 0,000

Det kan se ud til, at forældrenes adfærd og holdninger overfor børnene hænger sammen. Det betyder, at det i høj grad er holdninger og adfærd som i samspil med hinanden har indflydelse på børnenes adfærd og forbrug af alkohol.

Man må altså konstatere, at forældrene i høj grad har en rolle at spille i deres børns omgang med alkohol.

Når man spørger paneldeltagerne om, hvorfor de ikke drikker alkohol er der da også 71,5 %, som siger, at det er på grund af forældrenes forbud, at de ikke gør det. Men samtidig er der 96,3 % som siger, at grunden til, at de ikke drikker alkohol er, at man sagtens kan have det sjovt uden alkohol. Det er dog interessant, at samtidig med, at man sagtens kan have det sjovt uden alkohol er der 73 % af dem, som siger, at en af grundene til, at de ikke drikker alkohol er fordi, det er for dyrt. Hvis man skal tolke disse svar må det være, at hvis forældrene giver lov til, at børnene må drikke, samtidig med, at man sætter priserne ned på alkohol, vil man kunne formode et stigende forbrug af alkohol hos unge.

Børnenes syn på forældrenes rolle.

”Jeg syntes det er i orden at drikke, når man er 15 år; men forældrene skal nok have givet tilladelse først. De fleste unge prøver det nok inden de bliver 15 år for de syntes enten det er sejt eller at det bare skal prøves. Når de så har fået smag for det er det ikke til at vide, hvad der sker” (Anne, 13 år)

”Alkohol burde ingen drikke, for det er ikke sundt for helbredet, eller for sine omgivelser. Børn burde absolut ikke drikke. Forældre, der drikker, er et dårligt eksempel for deres børn”. (Peter, 13 år)

Ovenstående citater indikerer, at der hos 7. klasse eleverne er en holdning om, at forældrene skal have en aktiv rolle i forbindelse med alkoholen, og det bekræfter nedenstående tabel da også.

Hvordan ønsker paneldeltagerne forældrenes rolle skal være

	Procent
forsøge at få dem til at lade være med at drikke overhovedet	29,7
de skal bestemme hvor meget og hvornår	31,0
de skal vejlede dem	31,9
ikke blande sig	4,1
andet	3,1
Total	100,0

Tabel 8

Som man kan se af tabellen er der 92,7 % af teenagerne som ønsker at deres forældre skal spille en betydningsfuld rolle i forhold til deres forbrug af alkohol. De to første kategorier indikerer, at forældrene alene skal bestemme, så man har nogle klare retningslinjer at forholde sig til, mens den tredje kategori i højere grad lægger op til en dialog og en egen stillingtagen med forældrene som vejledere i denne proces. Fordelingen af svar er nogenlunde lige på de 3 kategorier. Da der specielt i denne alder er forskel på drenges og pigers udvikling, vil det være interessant at se på, hvordan fordelingen ser ud i forhold til kønnene.

Hvordan teenagerne ønsker at forældrenes rolle skal være - fordelt på køn

		Forældrenes rolle, som teenagerne ønsker den					
		forsøge at få dem til at lade være med at drikke overhovedet	de skal bestemme hvor meget og hvornår	de skal vejlede dem	ikke blande sig	andet	Total
Køn	Dreng	33,7%	33,4%	23,3%	5,8%	3,8%	100,0%
	Pige	25,5%	28,6%	40,9%	2,4%	2,4%	100,0%
Total		29,6%	31,1%	32,0%	4,1%	3,1%	100,0%

Tabel 9

χ^2 : 0,000

Som man kan se af tabellen, er der en tydelig forskel i svarene, og denne sammenhæng er signifikant. Drengene ønsker i langt højere grad end pigerne, at forældrene skal have en bestemmende rolle i forhold til deres forbrug af alkohol. Pigerne ønsker i langt højere grad, at forældrene skal vejlede dem.

Traditionelt set siger man, at piger i denne alder er længere fremme i deres personlige udvikling end drengene, og man kunne forestille sig, at det også er denne kønsforskel, som gør sig gældende. Pigerne er ved at frigøre sig fra deres forældre og er i gang med en selvstændighedsproces, hvor de ønsker at være med til at tage stilling til forhold i livet, mens drengene ikke er så langt i denne

proces, og kan have vanskeligt ved at overskue at skulle træffe en masse valg, derfor er det lettere, hvis forældrene giver nogle klare retningslinjer.

Dog kan man sige, at det for både drenge og piger handler om, at man ønsker, at forældrene spiller en rolle i forbindelse med alkohol. Forskellen er graden af indblanding fra forældrenes side. Når teenagerne på den måde klart udtrykker et ønske om, at forældrene skal være med i de valg, som skal træffes omkring alkohol, bliver det indlysende, at forældrenes måde at omgås alkohol på er med til at påvirke både alkoholforbruget og holdningerne til alkohol – i både positiv og negativ retning.

Opsummering

Der er ingen tvivl om, at forældrene har en væsentlig rolle at spille i forhold til deres børns alkoholvaner, både som regelsættere, men også som rollemodeller. Det er ikke en rolle, som forældrene skal være bange for at påtage sig, da et stort flertal af teenagerne klart giver udtryk for, at forældrene skal være med til at tage de beslutninger, der handler om alkohol. Drengene vil gerne have nogle faste retningslinjer, mens pigerne langt hellere vil vejledes og tale med forældrene om det, så de kan føle sig som en del af beslutningsprocessen.

6. Sociale omgivelser

For at forstå teenageres forhold til alkohol, er det vigtigt at se på i hvordan alkohol er knyttet til de sociale omgivelser, alkohol er knyttet til. Hvordan benyttes alkohol, når man er sammen rent socialt, hvem er det oftest man drikker alkohol sammen med, hvor er det man drikker alkohol, er der forskel på drenge og piger, og hvordan reagerer man på vennernes indtagelse af alkohol, og hvordan påvirker det den enkelte teenager. Det er nogle af de spørgsmål, som skal søges svar på i det følgende

Hvem drikker de med

Hvem drikker man oftest med			
		Frekvens	Procent
Valid	forældre	175	22,8
	venner	170	22,2
	ven	37	4,8
	mig selv	10	1,3
	aldrig	374	48,8
	Total	766	100,0
Har ikke besaret		83	
Total		849	

Tabel 10

Af de 7. klasses elver som har haft deres alkoholdebut er der 44,6 % af dem, som oftest drikke med deres forældre³. Selvom man skal tage besvarelsen af dette spørgsmål med visse forbehold, er det interessant at se, at flertallet af dem som har drukket, har gjort det sammen med deres forældre. Det er specielt interessant i forhold til det tidligere afsnit, hvor vi så hvilken betydningsfuld rolle, forældrene spiller i forhold til deres børns alkoholvaner. Når man ser på forskellen mellem drenge og piger i forhold til hvem de oftest drikker med, kan man ikke finde en signifikant forskel.

At drikke alene

2,6 % af teenagerne siger, at de oftest drikker alene. Det kan naturligvis skyldes mange forskellige årsager. Men når man ser på sammenhængen mellem at drikke alene og hvorfor man drikker, ser man, at der er en signifikant sammenhæng mellem at drikke alene, og drikke fordi man keder sig, samt en sammenhæng mellem at drikke alene og drikke, fordi man dermed lettere kan komme i kontakt med andre mennesker.

---

³ Det skal naturligvis understreges, at man ved besvarelsen af det spørgsmål ikke har mulighed for at se, hvor mange gange teenagerne har drukket. Så besvarelsen kan dække over, at man "kun" har drukket to gange, og de to gange skete det sammen med forældrene. Man skal altså være meget varsom med at drage sikre konklusioner.

Det er vanskeligt at komme med et helt klar bud på, hvorfor, at det netop er ved disse to variable, der er en sammenhæng, men noget kunne tyde på, at der er en gruppe af teenagere, som er ensomme og ved hjælp af alkoholen forsøger at afhjælpe denne ensomhed og den deraf følgende kedsomhed. . . .

Alkohol en del af det sociale samvær

Man må naturligvis starte med at understrege, at der er en stor del af teenagerne, som ikke drikker alkohol jævnligt. Men som Kim på 13 år siger:

”det kan godt være, at vi ikke drikker så meget nu, men vi kan godt mærke, at vi snart skal i gang med det, det er jo en del af det at være ung”

Man kan altså anse alkohol som en naturlig del af det at være ung. I undersøgelsen er teenagerne blevet spurgt om, hvorvidt en fest bliver sjovere, når man drikker alkohol og om i hvor høj grad de er enige i, at alkohol er en naturlig del af det at være ung:

Alkohol en naturlig del af at være ung	
	Procent
meget enig	13,2
enig	18,8
hverken eller	29,0
uenig	16,2
meget uenig	22,8
Total	100,0

Tabel 11

Sjovere at gå til fest når man har drukket alkohol	
	Procent
meget enig	10,4
enig	14,3
hverken eller	26,7
uenig	16,1
meget ueing	32,5
Total	100,0

Tabel 12

Det kan være vanskeligt at spore en entydig tendens i disse tabeller, som handler om, hvordan man anskuer alkoholen som en del af det sociale liv. Det ser ikke ud til, at teenagerne entydigt mener, at alkoholen enten er, eller ikke er en del af det sociale liv.

Hvis man skal komme med en fælles kommentar til tabellerne, må det være, at forholdsvis mange unge ikke er helt klar over, hvad de skal mene. Der er måske en svag tendens til at være uenig i udsagnene. Men som tidligere set sker en dramatisk ændring, når man ser på sammenhængen mellem teenagere, som har drukket en hel genstand og hvordan de herefter oplever alkohol som en del af virkeligheden:

Alkohol en naturlig del af det at være ung i forhold til alkohol debut

		Alkohol en naturlig del af at være ung					Total
		meget enig	enig	hverken eller	uenig	meget uenig	
Alkohol Debut	Ja	20,9%	23,7%	31,2%	11,7%	12,5%	100,0%
	nej	7,1%	14,9%	25,7%	20,3%	32,1%	100,0%
Total		13,4%	18,9%	28,2%	16,3%	23,1%	100,0%

Tabel 13

χ^2 : 0,000

Som man kan se, ændrer forholdene sig, når man har haft sin alkoholdebut. De teenagere som har haft deres alkoholdebut anskuer i langt højere grad alkohol som en naturlig del af det at være ung end de som ikke har haft deres alkoholdebut. Andelen af teenagere som hverken er uenig eller enige er ikke så forskellig for de to grupper. Denne tendens går igen for den anden variabel, om alkohol gør en fest sjovere. Når man har haft sin alkoholdebut er man langt mere tilbøjelig til at være enig i det udsagn, end hvis man ikke har haft den

Hvis man ikke mener, at alkohol er en naturlig del af ungdomskulturen, må man formode, at man heller ikke uden videre vil forbruge det. Modsat kan sige, at hvis man mener, at alkohol er en naturlig del af det at være ung, så bliver det langt mere legitimt at drikke alkohol – det er jo en del af ungdomskulturen

Noget kunne tyde på, at man kan dele 7. klasses elever op i to forskellige grupper, når man taler om, hvordan alkohol er en del af det sociale liv. Der er en gruppe, som er negative overfor alkohol, og det er ofte dem som ikke har haft deres alkoholdebut. Den anden gruppe er mere positiv overfor brugen af alkohol i ”teenagekulturen”, og det er fortrinsvis de teenagere som har haft deres alkoholdebut, og det er også den gruppe som nærmest anser alkoholen som havende en magisk aura omkring sig.

Teenagerne i denne undersøgelse er blevet udspurgt i begyndelsen af 7. klasse og det ser ud til, at der er flest teenagere der på det tidspunkt befinder sig i den første gruppe. Det ser dog ud til, at når de først har haft sin alkoholdebut bevæger man sig over i den anden gruppe, hvor alkohol anses som mere naturlig del af ungdommen, som noget der kan gøre fester sjovere, som gør det lettere at komme i kontakt med andre folk, samt noget der kan afhjælpe med en usikkerhed overfor det andet køn.

Kammeraternes alkoholforbrug

Et andet perspektiv på alkoholen som en del af det sociale liv, handler om forestillingerne omkring ens venners alkoholforbrug. Hvis man har en forestilling om at andre på ens egen alder drikker mere alkohol end en selv, kan det være med til at give en indikation af, hvordan ens forestilling er om teenagere og deres generelle alkoholforbrug.

Når man spørger 7. klasses elever om jævnaldrendes alkoholforbrug over 14 dage mener de, at 39,7 % af drengene har drukket alkohol, mens 30,9 % af pigerne har drukket alkohol. Når man spørger dem selv om deres alkoholforbrug inden for de seneste 14 dage er svarene noget anderledes. Her

viser det sig, at 27,8 % af drengene har drukket mens det kun er 24,0 % af piger som har drukket alkohol inden for de seneste 14 dage, da undersøgelsen blev foretaget. Det viser altså, at der er en tendens til, at teenagerne forestiller sig, at andre på deres egen alder drikker oftere, end de måske i virkeligheden gør. Når man har nogle andre forestillinger om virkeligheden, end den i realiteten er, kan det ”presse” nogle til at drikke oftere, end man har lyst til, da man kan være bange for ikke at være lige som de andre, hvilket kan være en stor frygt i teenageårene.

Generelt set ser det ud til, at det ikke er specielt ”in” blandt teenagerne at drikke. Når man spørger dem om, hvad de tænker, når de ser fulde unge på deres egen alder, ser nogle af svarene sådan ud.

Det er forkert	
	Procent
ja	64,7
nej	35,3
Total	100,0

Tabel 14

Det er ulækkert	
	Procent
ja	58,1
nej	41,9
Total	100,0

Tabel 15

Som man kan se, er der et flertal af teenagerne som ikke opfatter det specielt positivt, når de oplever jævnaldrende være fulde, og det viser sig, at der ikke er sammenhæng mellem køn og hvordan man opfatter teenagere på sin egen alder, som er fulde. Men som vi har vist tidligere viser der sig en anden fordeling, når man ser på teenagere, som har haft deres alkoholdebut og dem som ikke har haft den endnu.

Når man tester for den sammenhæng bliver tallene noget anderledes. For de teenagere, som har haft deres alkoholdebut, synes flertallet ikke det er ulækkert, og flertallet finder det heller ikke forkert, at teenagere er fulde. Man kan spore en endnu mere markant tendens, end den man kan spore i tallene ovenfor, når man kun ser på dem, der ikke har haft deres alkoholdebut.

Men selvom teenagerne generelt ikke opfatter fulde unge specielt positivt er der ingen tvivl om, at man ønsker at hjælpe sine venner, hvis de ikke kan ”styre sig selv”, når de er blevet fulde.

Der er kun 9,5 % af teenagerne som vil overlade en ven til sig selv, hvis han/hun i beruset tilstand kommer i en situation, som personen ikke selv kan håndtere. Det betyder, at teenagerne kan skelne mellem handlinger og den person som udfører handlingerne.

82,1 % af teenagerne ville følge deres ven hjem til forældrene i en sådan situation, og det siger noget om, at man ønsker at tage sig af hinanden og beskytte hinanden, hvis man kommer ud i en uoverskuelig situation. Samtidig indikerer det også, at teenagerne oplever forældrene som de personer, som bedst kan håndtere situationen, og det viser, at man har en tillid til, at forældrene som oftest ved bedst.

Hvor drikkes der

For at finde ud af, hvor teenagerne drikker alkohol, er de blevet spurgt om, hvor de har prøvet at drikke mindst en genstand alkohol, og de er derefter blevet bedt om at sætte tre krydser (hvis det muligt) i forhold til, hvor det oftest er sket.

Der er 71,2 % som har prøvet at drikke hjemme, der er 46,3 %, som har drukket hjemme hos vennerne. Det er under 9 % som har sagt at det enten er i skolen, ungdomsklubben eller sportsklubben, at det oftest sker. Men hele 61,1 % angiver, at indtagelsen af alkohol sker andre steder end de steder de havde mulighed for at vælge i undersøgelsen.

Der er ikke blevet spurgt om, hvor mange gange der er blevet drukket alkohol de pågældende steder. Derfor kan det måske virke overvældende, at 71,2 % siger ”derhjemme”. Men det kan betyde, at de blot har drukket en genstand en enkelt gang. Man skal altså tage tallene med et vist forbehold.

Det interessante er dog, at 61,1 % siger, at det kan foregå andre steder, end de steder, som er nævnt. Det kan betyde, at det ikke er vigtigt, at man drikker alkohol i vante trygge fysiske omgivelser. Det betyder mere, om man er sammen med mennesker, man føler sig tryk med, for det er jo typisk sammen med venner eller forældre, man drikker. Man kan altså sige, at det ikke så meget handler om, hvor man drikker henne, men mere hvem man er sammen med, når man drikker alkohol.

Opsummering

En konklusion på teenagere, alkohol og de sociale omgivelser må være, at man oftest er blandt forældrene og venner, når man drikker alkohol. Når man ikke har haft sin alkoholdebut er der en tendens til at mene, at alkohol ikke behøver at være en del af det sociale liv. Men når man har haft sin alkoholdebut, anser man i langt højere grad alkohol som en naturlig del af ungdomskulturen. Der er en tendens til at tro, at teenagere drikker mere end hvad denne undersøgelse viser, at de rent faktisk gør. Teenagerne vurderer ikke jævnaldrende særligt positivt, når de er fulde, men samtidig vil man gerne hjælpe sin ven, hvis vennen er fuld og ikke helt kan klare situationen eller er blevet syg.

7. Overordnet konklusion

En af hovedkonklusionerne på denne rapport er, at når teenagere har haft deres alkoholdebut ændrer de deres syn på, hvilken rolle alkoholen skal indtage i deres hverdagsliv. Godt nok ser det ud til at danske teenagere drikker mindre end tilfældet har været i tidligere undersøgelser. Men efter, at teenagerne har haft deres alkoholdebut er det langt mere sandsynligt, at man benytter alkohol ved sociale sammenkomster, at man ser alkohol som et middel der kan afhjælpe social usikkerhed. Det sociale liv bliver kort sagt sjovere med alkohol. Modsat er de teenagere som endnu ikke har haft deres alkoholdebut meget skeptiske, når det kommer til alkohol. Man ser negativt på jævnaldrende, som har indtaget alkohol, og man mener sagtens, at man kan more sig uden at alkohol er indblandet.

Desuden tror paneldeltagerne, at jævnaldrende kammerater har et større alkoholforbrug end de reelt har, det kan få betydning for alkoholforbruget på længere sigt, teenagere generelt set ønsker at være en del af den ”store gruppe”.

Samtidig må det konstateres, at der er 40 % af paneldeltagerne som endnu ikke har haft deres alkoholdebut, og det viser sig også, at alkohol i 7. klasse ikke behøver at være en integreret del af det sociale samvær. Men når teenagerne drikker alkohol, er det foretrukne at drikke – Alkopops

En anden af hovedkonklusionerne fra undersøgelsen er, at forældrene spiller en særdeles stor rolle i forhold til deres børns alkoholforbrug. Der hvor forældrene opstiller klare regler, drikker teenagerne mindre og deres holdning til alkohol er også mere skeptisk end andre teenagere. Desuden ser det ud til, at specielt drengene er interesserede i, at forældrene giver nogle helt klare retningslinjer for, hvor meget alkohol, der skal indtages, mens pigerne i langt højere grad vil indgå i en dialog med forældrene. Men generelt set ønsker teenagerne, at forældrene skal være aktive medspillere i alkoholspørgsmålet. Eller sagt på en anden måde, så er forældrene vigtige rollemodeller for de unge i 7. klasse, når det gælder alkohol.

Overordnet kan man altså sige, at en endnu ikke overstået alkoholdebut og klare regler fra forældrene vil være medvirkende til, at teenagerne ikke drikker så meget og ikke kun tænker positivt om alkohol og dens konsekvenser, for når teenagerne har haft deres debut ser det ud til, at der kun er en vej tilbage, og det er: **Mere alkohol.**

8. Metode Appendiks

Børnerådet har i en årrække lavet kvantitative undersøgelser af børn ved hjælp af Børnerådets børnepanel, som har bestået af ca. 1000 børn fordelt på 55 klasser. Til denne undersøgelse skulle der udvælges et nyt børne- ungepanel af børn i 7. klasse. Udover at der skulle indgå et helt nyt panel i undersøgelsen, har denne undersøgelse karakter af en pilotundersøgelse, da man ønskede, at respondenterne skulle udfylde spørgeskemaet på Internettet – en indsamlingsmetode som Børnerådet ikke tidligere har benyttet.

Udvalg af respondenterne

Børnepanelet bestod i denne undersøgelse af 1127 fordelt på 56 klasser. De 56 klasser var blevet udvalgt ved en vilkårlig udtrækning, som blev foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitet.

Hver elev modtager et password, så den enkelte elev kun kan logge sig ind på spørgeskemaet og sende det én gang. På denne måde sørger man for, at man kun kan svare én gang og dermed skulle repræsentativiteten være sikret, hvis man opnår en høj nok svarprocent

Indsamling af data

Den store ubekendte faktor i denne pilotundersøgelse har været selve indsamlingen af data, da den er foregået elektronisk med de usikkerhedsmomenter, som det giver. Der blev foretaget en noget mindre pilotundersøgelse på to klasser inden den ”store” pilotundersøgelse. Den blev foretaget med henblik på, at teste spørgeskemaets brugbarhed samt undersøge eventuelle problemer med indsamlingen af data. Forundersøgelsen gav ingen indikationer på problemer med indhentning af data, men nogle spørgsmål i spørgeskemaet blev justeret.

Der viste sig dog hurtigt store indsamlingsvanskeligheder, da selv pilotundersøgelsen gik i gang. Det var ofte kun under halvdelen af en klasse, som kunne få afsendt deres skema. Efter en del undersøgelser viste det sig, at problemerne skyldtes, at hvis man var længere end 20 minutter om at udfylde skemaet, ville hjemmesiden ”gå ned”, og dermed kunne man ikke få sendt sit spørgeskema.

Efter at have rettet denne fejl, blev der sendt et brev ud til alle kontaktlærere, hvori man forklarede problemet, og man forlængede deadline for, hvornår man kunne besvare spørgeskemaet. Det betød, at der kom 849 besvarelser, hvilket svarer til en svarprocent på 75,3 %, hvilket betyder, at pilotundersøgelsen er sikret en stor grad af repræsentativitet.

Udover den kvantitative undersøgelse er det blevet lavet et gruppe interviews med 5 teenagere fra en 7. klasse i Storkøbenhavn, som skulle være med til at give et lidt bredere perspektiv på undersøgelsen. Nogle af de brugte citater i rapporten er fra dette gruppeinterview, mens de andre citater er fra spørgeskemaets åbne spørgsmål.

Statistiske Test

Det eneste statistiske test, som bliver benyttet er χ^2 testet indikerer en sammenhæng mellem to variable. (Kreiner 239-260).

9. Litteraturliste

Due, Pernille og Holstein, Bjørn ”Skolebørnsundersøgelsen 2002 – HBSC”, 2003, KU, Institut for folkesundhedsvidenskab, København

Hibell, Bjørn & co. ”1995 The Espad Report”, 1995, Council of Europe

Hibell, Bjørn & co. ”1999 The Espad Report”, 1999, Council of Europe

Groth, Margit & co. ”Unge livsstil og dagligdag”, 2003, Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen, København

Sabroe, Sven og Fonager, Kirsten ”Rusmiddelforbruget”, 2002, FADL’s forlag, København

